
СТОРИНКА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО

УДК 332.2/021

ЗНАЧИМІСТЬ ПРОГРАМ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ЕКОНОМІЧНОМУ ЗРОСТАННІ СІЛЬСЬКИХ РЕГІОНІВ

Дорош А.Й., аспірант

Національного університету біоресурсів і природокористування України

Email: doroshandriy1@ukr.net

Розкрито сутність дефініції «регіон», визначено типи регіонів. На підставі проведеного аналізу запропонованої австрійськими науковцями спіралі негативного розвитку громад або регіонів доведено, що саме погіршення демографічної ситуації в Україні суттєво впливає на їх економічний розвиток. Оцінено роль міжнародних програм регіонального розвитку в країнах ЄС та надано пропозиції із формування довготривалої Національної стратегії розвитку депресивних територій, регіональних програм розвитку як важливих інструментів спрямованих на фокусування людського ресурсу здатного формувати додану вартість у регіонах.

Ключові слова. *Регіональний розвиток, сільські регіони, депресивні території, регіональні програми розвитку, Національні стратегії розвитку*

Постановка проблеми.

З моменту здобуття Україною незалежності спостерігається поступове скорочення кількості населення. Зокрема, за даними Держстатистики України кількість людей, які проживали на теренах країни в піковому 1993 році складала 52,2 млн осіб, а в 2016 році знизилась до 42,7 млн осіб. Слід врахувати, що дані за 2016 рік наведені без врахування тимчасово окупованих територій, що спотворює загальну картину. З різниці в даних 2014 і 2015 років можна стверджувати, що кіль-

кість людей які проживають на них складає близько 2,5 млн осіб. Тобто, населення в країні скоротилось приблизно на 7 млн. жителів [4].

Така негативна тенденція зумовлена як мінусовим природним приростом, який у середньому становить близько (- 0,2 млн осіб) щорічно, так і еміграцією українців за кордон, яка протягом 90-х та початку 2000-х років складала в середньому (-100 тис. осіб). Починаючи з 2000 року статистика відображає стабільний тренд міграційного приросту населення з середнім значенням +20 тис. осіб на рік.

Щоправда така статистика викликає сумніви в своїй правдивості [4].

Трудових мігрантів насправді набагато більше, ніж відображено в офіційній статистиці, бо вона спирається на кількість зареєстрованих на території України осіб, а більшість заробітчани не скасовує своєї української реєстрації, тому вони враховуються до статистики постійно проживаючого населення. Також багато людей переїжджають до великих міст не змінюючи свого місця реєстрації.

Наприклад, польська влада стверджує, що вже понад 1 млн. українців мають дозвіл на тимчасове проживання та роботу в Польщі [7]. І це не єдиний напрямок еміграції українських громадян.

Трудові мігранти зрілого віку, які мають сім'ї в Україні вважають міграцію етапом свого життя й повертаються додому, то молодь набагато категоричніша в своєму бажанні укорінитися в іншій країні. Автор даної публікації – студент одного з віденських університетів, мав можливість спілкування з представниками діаспори в Австрії. І найбільшою загрозою для країни є те, що більшість студентів із України не мають бажання повертатися до рідного краю.

Якщо врахувати те, що коефіцієнт народжуваності протягом 1990-2015 років знизився з 1,85 дітей на одну жінку до 1,50 й масовий відтік молодих людей (серед яких принаймні в Австрії жінки складають 2/3), то ситуація лише погіршуватиметься [4].

Тому ймовірно, що фактична кількість населення ще менша. Найбільший відтік працездатних осіб спостерігається із сільських регіонів. Цьому є кілька причин. У процесі реформування держави загалом і ігнорування землеустроєм зокрема, не було

чіткого бачення розвитку в першу чергу сільських територій у перспективі, що сприяло відтоку населення й поступовій монополізації сільсько-господарського ринку, що й ускладнювало розвиток сільських регіонів.

Мета статті – розкрити змістовні складові дефініції «регіон», визначити типи регіонів, дослідити демографічну ситуацію в Україні, як важливого критерію регіонального розвитку. Оцінити роль міжнародних програм регіонального розвитку в країнах ЄС та надати пропозиції із формування довготривалої Національної стратегії розвитку регіонів в Україні як важливого важеля їх економічного зростання.

Виклад основного матеріалу.

Для розкриття поставленої мети розглянемо сутність поняття «регіон». Існує багато наукових поглядів, проте найбільш прийнятним є визначення Я. Верменич: «регіон (від лат. regio – «країна», «область», «царство») – частина земної поверхні із замкненими межами, яка характеризується цілісністю та своєрідністю в певному відношенні. Термін «регіон» має загальний зміст і застосовується для позначення територіальної ділянки будь-якого розміру, виділеної за різними ознаками або комплексом ознак. В залежності від них одна й та ж сама територія може бути поділена на різні за своїм змістом регіони.» [2].

Загалом можна виділити 4 типи регіонів (найчастіше зустрічаються в науковій літературі), що формуються для реалізації завдань за різним спрямуванням: а) *гомогенні регіони* (сформовані на основі спільної характеристики – гірські, економічно розвинені/відсталі і т. ін.); б) *функціональні регі-*

они (сформовані на основі визначення основного типу економічної діяльності – туристичні, сільськогосподарські і т. ін.); в) *адміністративні регіони* (сформовані за попередньо визначеними критеріями для виконання адміністративних функцій на певній території – район, область і т. ін.); г) *регіони особистого сприйняття* (сформовані на основі особистих цінностей – Батьківщина і т. ін.).

Спрямованість цієї публікації зосереджена на дослідженні сільських регіонів. Українське законодавство не дає чіткого визначення сільського регіону. В Законі України «Про стимулювання розвитку регіонів» визначено поняття «сільського району» як району в якому частка зайнятих осіб у сільському господарстві перевищує частку зайнятих у промисловості. Тобто наявна чітка прив'язка до адміністративних меж, що є цілком практичним рішенням законодавця. Регіон як окреме поняття визначений цим законом як територія АР Крим, області чи м. Київ і Севастополь. Дане рішення не найкраще, бо на території однієї області можуть бути різні регіони і рівень їх економічного розвитку може значно різнитися [3].

У іноземних джерелах відсутнє чітке визначення сільського регіону, бо у кожному випадку використовуються різні критерії чи характеристики. Здебільшого території розподіляються або за щільністю забудови та населення, або за розподілом сфер зайнятості населення, але без визначених значень критеріїв.

Аналіз змістовної частини цього закону свідчить, що сформульовані мета та основні засади мають позитивну спрямованість. Зокрема, передбачено розроблення КМ України державної стратегії регіонального

розвитку та регіональних програм розвитку відповідними органами виконавчої влади. Законом передбачена можливість укладення угоди між КМ України та місцевими органами влади (вертикальні угоди). Заслужують на увагу наявні критерії, за якими визначаються депресивні регіони.

З іншого боку, мають місце й недоліки (прив'язаність до конкретних адміністративних меж й співпраця побудована виключно по вертикалі «КМ України – область, область – район», а можливість співпраці на горизонтальному рівні не передбачена). Суттєвим недоліком є те, що розроблення та реалізація програм, а також фінансування проводиться лише органами державної влади та місцевого самоврядування (залучення приватних осіб та громадських організацій на місця залишається радше декларативною).

Щоб зрозуміти, як цей закон реалізовується на практичному рівні, проаналізуємо угоду з регіонального розвитку, укладену між Кабінетом Міністрів України та Івано-Франківською обласною радою. Угода є за своєю сутністю декларативною, бо не містить посилань на конкретні програми регіонального розвитку та зводиться до необхідності подання обласною радою звіту двічі на рік про стан виконання угоди. Відповідно до угоди на її виконання та програм регіонального розвитку на 2011-2015 роки виділено 1,06 млн грн. [5].

Відзначимо, що загалом цей законодавчий документ створює передумови для розроблення й фінансування програм регіонального розвитку, проте не реалізовується навіть частково (200 тис. грн. на рік для області – виглядають радше невдалими жартом). Тому підходи до реалізації положень закону варто переглянути.

Акцентуючи увагу на сільських регіонах зазначимо, що найвпливовішими причинами їх деградації є економічний занепад та демографічна криза (можуть бути як причинами, так і наслідками одне одного). У цьому зв'язку погіршення демографічної ситуації є найбільшою проблемою, бо без людського ресурсу економічного зростання досягти не вдасться.

Австрійські науковці Г. Вебер та Т. Фішер запропонували своє бачення даної ситуації – розробили спіраль негативного розвитку громад/регіонів. Ця спіраль вказує на взаємозалежність між негативними подіями та їх послідовність. Такий вибір не випадковий, бо спіраль вказує на те, що даний рух є поступальним, що він з часом прискорюється й складність у зупинці негативних процесів зростає не арифметично, а геометрично (рис. 1).

Початковим пунктом цієї спіралі є відсутність робочих місць і можливості себе реалізувати, що провокує втрату прогресивних ідей, робочої сили та

репродуктивної здатності населення. Логічним наслідком цього є зменшення кількості населення та зростання його середнього віку. З часом це веде до падіння платоспроможності місцевих домогосподарств і закриття малого бізнесу. Місцевий бюджет зменшується й інфраструктура спершу не використовується на розрахункову потужність і починає занепадати через недостатність фінансування. Наступним етапом є вимирання ознак суспільного життя й більшість людей звикаються з думкою, що «тут немає майбутнього», яка призводить до втрати «критичної маси» населення. Це призводить до повного занепаду [12].

Саме тому програми регіонального розвитку ЄС та більшість програм країн членів ЄС фокусуються саме на людських ресурсах, бо саме люди створюють додану вартість у регіоні. Важливо не просто утримати людей у регіоні, що в сучасну епоху є майже неможливим, а зробити їх безпосередніми учасниками історії успіху регіону.

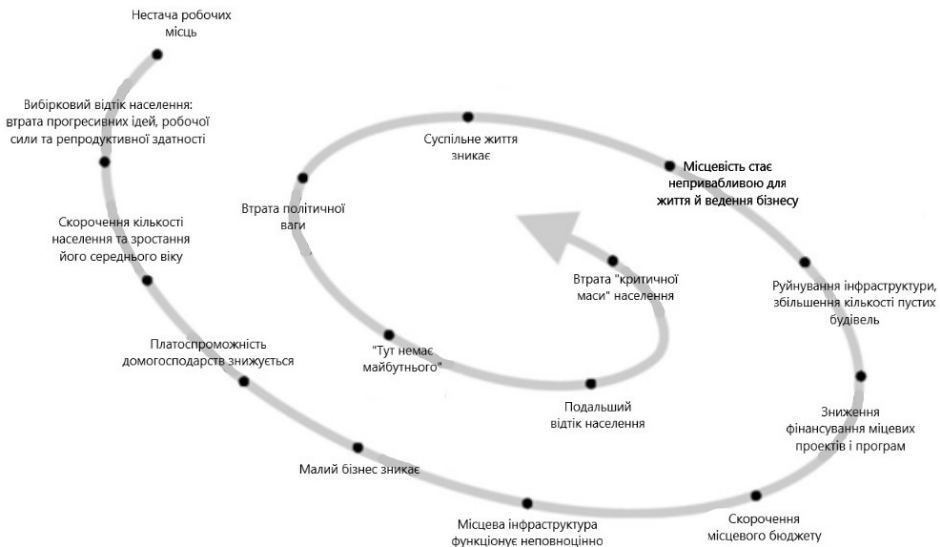

Рис. 1. Спіраль негативного розвитку [12]

На теперішній час реалізуються дві міжнародні програми з регіонального розвитку, які охоплюють значні території та мають за мету сталий розвиток громад, міст, регіонів. Першою з них є міжнародна програма «Місцевий порядок денний 21» (нім. Lokale Agenda 21). Це стратегія, яка розробляється певними країнами на регіональному рівні, на основі «Порядку денного 21» прийнятого 178 країнами членами ООН на конференції в Ріо-де-Жанейро в 1992 році [6].

В Австрії ця програма запрацювала в 1998 році й на даний час реалізується в близько 500 громадах. Метою програми є забезпечення сталого регіонального розвитку й підвищення якості життя у перспективі. Її підтримують федеральне міністерство сільського та лісового господарства, охорони навколишнього середовища та водних ресурсів, а також уряди федеральних земель. Сутність підтримки полягає не лише у фінансуванні (в даному випадку воно не займає першу позицію), а в наданні консультацій та порад, сприянні налагодження комунікації між людьми й різними організаціями та супровід усіх процесів у рамках програми [10].

Об'єктом програми вважається людина (місцевий житель), але сутність програми полягає в тому, щоб перетворити людину на суб'єкта процесу. Чи не основною ідеєю є: «більше участі людини – більше доданої вартості» [8]. Залучення до цього процесу місцевих жителів відбувається у вигляді опитувань людей у різних формах (яким бачать своє майбутнє, які заходи можуть підвищити якість їхнього життя, як бажали б облаштувати свій життєвий простір). Також проводяться заходи з спільного планування та надаються консультації з приводу можливої підприємницької діяльності.

Таким чином формують певну ідентичність регіону, створюють бренд регіону, формують регіональну стратегію, намагаються просувати регіональні продукти як усередині регіону, так і зовні, намагаються зробити регіон туристично привабливим. Також розробляються й розповсюджуються різні інформаційні матеріали про регіон і його програму (буклети, газети чи журнали й обов'язково веб-сторінка).

Досвід розвинутих країн свідчить, що якісно проведена робота з людьми є чи не єдиним шансом для забезпечення сталого розвитку регіону. А сільських регіонів, що рухаються спіраллю негативного розвитку, на жаль вистачає в більшості країн, окрім хіба країн-карликів.

Представляє інтерес друга міжнародна програма регіонального розвитку (зовсім інша за своєю сутністю). Ця програма чітко спрямована на отримання фінансування для регіонального розвитку (частково фінансується з європейського фонду розвитку сільського господарства та сільських територій і національними урядами). Заснована у ЄС у 1991 році під назвою LEADER (англійське слово, яке є абревіатурою французької назви «Liaison entre actions de développement de l'économie rurale»), яка перекладається: спільні або об'єднані дії щодо розвитку сільського господарства) [1].

Так як дана програма зосереджена здебільшого на економічно та демографічно депресивних регіонах ЄС, то розвиненим країнам (Австрія чи Німеччина) важко розраховувати на велику частку від ЄС, бо їхні відсталі регіони здебільшого перебувають понад середнім показником по ЄС, але їхня активність при пасивності їхніх держав-членів дає ефект.

Якщо ж говорити про масштаби регіонів, які можуть брати участь у програмі, то це NUTS 3 регіони. Це статистичні регіони, які виділяються в кожній державі-члені ЄС (єдина статистична система розроблена Єврокомісією). Регіони NUTS 3 в Австрії є частинами федеральних земель і складаються з одного або кількох політичних районів [11].

Загалом даний проект реалізується в регіонах, які проявляють ініціативу щодо своєї участі в програмі. Регіони (об'єднання громад зі спільними межами) повинні мати загалом щонайменше 10000 осіб населення й щонайбільше 150000 осіб. Одиначні громади з населенням понад 30000 осіб не можуть брати участі в програмі, ні окремо, ні спільно з іншими громадами [1].

Саме ж функціонування даної програми в регіоні спирається на місцевих жителів регіону – «групу дії» (політики, представники громадських організацій, приватні особи) [1].

Концепт регіонального розвитку розробляється з максимальним залучення ідей жителів. Після затвердження концепту вони працюють з потенційними заявниками на отримання фінансування. Рішення про виділення коштів приймає представник програми ЄС в Австрії спільно з міністерством сільського та лісового господарства, охорони навколишнього середовища та водних ресурсів.

Розмір фінансової підтримки проекту заявника залежить від того, якій кількості критеріїв даний проект відповідає. Існує 7 загальних декларованих програмою груп критеріїв (виконання всіх критеріїв необов'язкове). Загальні декларовані критерії є нечіткими й слугують лише орієнтирами. Конкретні критерії, за якими «групи дії» відбирають проекти визначені в концеп-

ті регіонального розвитку. Більшість проектів мають за мету: підвищення регіонального ВВП або захист навколишнього середовища. Можливе й поєднання даних речей, особливо якщо це стосується туризму (табл. 1) [9].

Підсумовуючи вище наведене відзначимо, що реалізація програми «Місцевий порядок денний 21» із залучення місцевих жителів до її розроблення є можливою в Україні, оскільки не вимагає значного державного фінансування. Участь у програмі LEADER стане можливою лише в процесі подальшої європейської інтеграції нашої держави.

Проте значно краще розробити національну програму з розвитку депресивних регіонів і діяти за цільовими проектами, які мали б ефект у першу чергу на місцях. Діючий Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» не вимагає великої кількості правок для того, щоб зробити таку програму можливою. Важливо те, що виділяти гроші всім і відразу неефективно. Краще зосередитись на кількох депресивних регіонах, які запропонують найкращі стратегії розвитку.

Значною небезпекою у розвитку регіонів є гігантська монополізація сільськогосподарського виробництва в Україні. Важко розраховувати на розвиток громади, в якій більшість земель обробляються крупним зареєстрованим деінде підприємцем, який, по-суті, витісняє місцеве населення з регіону. До того ж ці виробники мають значну політичну вагу й державна політика в аграрній сфері цілком їм сприяє (що для держави в довгостроковій перспективі є катастрофічним). Для порівняння, середня площа оброблюваних земель с/г підприємством в Австрії складає приблизно 43 га. Про холдинги з земельним банком

1. Загальні критерії програми LEADER для відбору проектів регіонального розвитку

Критерії	Зміст критеріїв
Залучення громадян	Не зовнішні інститути планують проекти і приймають рішення про їх реалізацію, а місцеві «групи дії» разом з жителями регіону. Рішення по суті для фінансування та реалізації проектів має прийматись в регіоні.
Іновативність	Нові ідеї та шляхи мають простір для реалізації в рамках програми LEADER. Креативні ідеї повинні задавати тон в розвитку регіону.
Співпраця	LEADER підтримує транскордонну діяльність на національному (між громадами чи землями) та міжнародному (між державами) рівнях.
Багатосекторальність	Проекти LEADER є багатосекторальними й засновані на співробітництві між суб'єктами різних сфер економіки та життя.
Партнерство	Місцева «група дії» як державно-приватне партнерство виступає в якості мережі і рушійної сили для розвитку в регіоні.
Територіальний підхід	Регіональні особливості формують основу розвитку сільських районів.
Мережевий	Відповідно до принципу «вчитися разом» регіони обмінюються досвідом та знаннями.

Джерело: сформовано автором за [9].

розміром понад 0,5 млн. га ніхто навіть і не чув. Але голоду в Австрії це точно не спричиняє, натомість дуже цінується регіональний продукт, створюється додана вартість у регіоні й вона значно вища ніж в Україні.

Тому важливо мати довготривалу Національну Стратегію розвитку, яка б сприяла розвитку депресивних регіонів, покращенню демографічної ситуації в державі, бо ми знаходимося на порозі критичного зменшення чисельності населення.

Попри це необхідно усунути корупційні ризики, які присутні в усіх програмах, що фінансуються державним коштом. У цьому зв'язку важливо, щоб особи, які приймають рішення про виділення коштів були віддалені від регіону отримувача допомоги та конкретних заявників. А до складу місцевих рад, які займаються відбором проектів, входили не тільки чиновники. Надзвичайно важ-

ливо залучати активних представників громадськості регіону, а не формувати кишенькову «громадськість» для підтримки «правильних» проектів. Наявність громадських слухань, на жаль, не перешкоджає неконтрольованій забудові великих українських міст.

Висновки.

Проведені дослідження свідчать, що існує необхідність у зміні змісту дефініції «регіон», відокремити його від меж і масштабів області, оскільки є надто великою для реалізації регіональних програм. Важливо скористатися досвідом економічно розвинутих країн з метою запобігання погіршення демографічної ситуації в Україні, що суттєво впливає на економічне зростання регіонів. До розроблення та реалізації програм регіонального розвитку залучати місцевих жителів регіону –

«групу дії» (політиків, представників громадських організацій, приватних осіб). Тому варто укласти угоди не з органами влади на місцях, а з спеціально створеними радами розвитку. У цьому зв'язку представники місцевої влади мають бути учасниками процесу, але в жодному разі не єдиним джерелом прийняття рішень. Зазначені програми не суперечать ідеї створення об'єднаних територіальних громад, бо участь у них можуть брати і сформовані громади, і існуючі сільські ради.

Для ефективнішого розвитку регіонів ми потребуємо розроблення довготривалої Національної стратегії розвитку депресивних територій, оскільки збереження існуючої стратегії держави на монополізацію спровокує ще більшу демографічну кризу.

Список використаних джерел

1. Австрійська федеральна земля Бургенланд // LEADER in der Programmperiode 2014 – 2020 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.burgenland.at/natur-umwelt-agrar/foerderungen/leader-in-der-programmperiode-2014-2020/>
2. Верменич Я.В. РЕГИОН [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?termin=Rehion>
3. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2005. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2850-15>
4. Населення України в 1991-2017 роках // Державна служба статистики України – 2017. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/ds/nas_rik/nas_u/nas_rik_u.html
5. Угода щодо регіонального розвитку Івано-Франківської області між Кабінетом Міністрів України та Івано-Франківською

обласною радою – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0003120-10>

6. Порядок денний 21 // Організація об'єднаних націй – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/Depts/german/conf/agenda21/agenda_21.pdf
7. РБК-Україна – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/ukr/news/premer-polshi-zayavila-stranapriynala-okolo-1453235486.html>
8. BMLFUW (2012): Kurzfilm zum Lokalen Agenda 21 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.bmlfuw.gv.at/umwelt/nachhaltigkeit/lokale_agenda_21.html
9. LAG Attersee – Attergau: Kriterien für LEADER Projekte – Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.regatta.co.at/Foerderungen/Info/Kriterien_und_Einreichung
10. Nachhaltigkeit.at – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nachhaltigkeit.at/la21>
11. Statistik Austria // NUTS-Einheiten – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.statistik.at/web_de/klassifikationen/regionale_gliederungen/nuts_einheiten/index.html
12. Weber G./Fischer T. (2010): Gehen oder Bleiben? Die Motive des Wanderungs- und Bleibeverhaltens junger Frauen im ländlichen Raum der Steiermark und die daraus resultierenden Handlungsoptionen im Rahmen der Lokalen Agenda 21-Prozesse. Institut für Raumplanung und Ländliche Neuordnung, Universität für Bodenkultur

---

References

1. Burgenland // LEADER in der Programmperiode 2014 – 2020 – [Web page]. – Access: <https://www.burgenland.at/natur-umwelt-agrar/foerderungen/leader-in-der-programmperiode-2014-2020/>
2. Vermenych Y. REGION [Web page]. – Access: <http://www.history.org.ua/?termin=Rehion>

3. The Law of Ukraine “On Stimulation of Regional Development” // Supreme Council of Ukraine (VVR). – 2005. – [Web page]. – Access: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2850-15>
4. Population of Ukraine in 1991-2017 // State Statistics Service of Ukraine – 2017. – [Web page]. – Access: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/ds/nas_rik/nas_u/nas_rik_u.html
5. Agreement on Regional Development of Ivano-Frankivsk region between the Government of Ukraine and Ivano-Frankivsk Regional Council – [Web page]. – Access: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0003120-10>
6. Agenda 21 // United Nations – [Web page]. – Access: http://www.un.org/Depts/german/conf/agenda21/agenda_21.pdf
7. RBK-Ukraine – [Web page]. – Access: <https://www.rbc.ua/ukr/news/premer-polshi-zayavila-strana-prinyala-okolo-1453235486.html>
8. BMLFUW (2012): Kurzfilm zum Lokalen Agenda 21 – [Web page]. – Access: https://www.bmlfuw.gv.at/umwelt/nachhaltigkeit/lokale_agenda_21.html
9. LAG Attersee – Attergau: Kriterien für LEADER Projekte – [Web page]. – Access: http://www.regatta.co.at/Foerderungen/Info/Kriterien_und_Einreichung
10. Nachhaltigkeit.at – [Web page]. – Access: <https://www.nachhaltigkeit.at/la21>
11. Statistik Austria // NUTS-Einheiten – [Web page]. – Access: http://www.statistik.at/web_de/klassifikationen/regionale_gliederungen/nuts_einheiten/index.html
12. Weber G./Fischer T. (2010): Gehen oder Bleiben? Die Motive des Wanderungs- und Bleibeverhaltens junger Frauen im ländlichen Raum der Steiermark und die daraus resultierenden Handlungsoptionen im Rahmen der Lokalen Agenda 21-Prozesse. Institut für Raumplanung und Ländliche Neuordnung, Universität für Bodenkultur

***

Dorosh A.

IMPORTANCE OF REGIONAL DEVELOPMENT PROGRAMS FOR THE ECONOMIC GROWTH OF RURAL AREAS

Detailed analysis of the demographic situation in Ukraine as one of the most important indicators of rural development is made. Some international programs for regional development in the EU are reviewed, and proposals for the formation of long-term national development strategies and regional development programs aimed at focusing human resources capable of forming added value in the regions are submitted.

Keywords: regional development, rural areas, deprived areas, regional development programs, national development strategies

***

Дорош А.И.

ЗНАЧИМОСТЬ ПРОГРАММ РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ В ЭКОНОМИЧЕСКОМ РОСТЕ СЕЛЬСКИХ РЕГИОНОВ

Раскрыта сущность дефиниции «регион», определены типы регионов. На основании проведенного анализа предложенной австрийскими учеными спирали негативного развития общин или регионов доказано, что именно ухудшение демографической ситуации в Украине существенно влияет на их экономическое развитие. Оценена роль международных программ регионального развития в странах ЕС и даны предложения по формированию долговременной Национальной стратегии развития депрессивных территорий, региональных программ развития как важных инструментов, направленных на фокусировку человеческого ресурса способного формировать добавленную стоимость в регионах.

Ключевые слова: региональное развитие, сельские регионы, депрессивные территории, региональные программы развития, Национальные стратегии развития.